

4. Мистецтво життєтворчості особистості: наук. – метод. посібник. Ред. рада В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков та ін.. – К., 1997.

5. Перспективні освітні технології: наук.-метод. посібник. / За ред. Г.С. Сизоненко – П27К., Гопак, 2000.

6. Развитие детской одаренности: моделирование инновационного педагогического процесса общеобразовательной школы: Пузыревич Е., Пузыревич О. / Издательский дом LAP LAMBERT Academic Publishing. 2015.

7. Країна Інноватія: Пузыревич К/ Науково-методичний журнал "Педагогічна майстерня" №7 2011, ВГ "Основа".

8. Життєтворча освітня стратегія нового тисячоліття «Нова генерація – нова Україна» : прогностичні засади проекту / за заг. ред. І. Г. Єрмакова, О. Е. Пузыревич, К. В. Пузыревич. – К.:Основа, 2019. – 400 ст.

Левченко Фессалоніка Григорівна

канд. пед. наук, доцент, старший науковий співробітник

відділу профільного навчання

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ключові слова: *готовність учителя, компетентісно орієнтоване навчання, нова українська школа, інноваційна діяльність, науково-методичне забезпечення*

Keywords: *teacher readiness, competency-based education, a new Ukrainian school, innovative activity, scientific and methodological support*

Інтеграційні процеси, демократизація, створення єдиного інформаційного простору, глобалізація, зміни в суспільстві, всі ці процеси є вагомими чинниками модернізації в освіті. Це процес, що створює нову систему цінностей особистості, серед яких значне місце відводиться компетентності.

Одним з головних компонентів нової української школи проголошено новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

Компетентнісний підхід до формування змісту освіти вже частково реалізовано у вітчизняних державних стандартах нового покоління й у нових критеріях оцінювання навчальних досягнень школярів. Проте серйозними перешкодами для його впровадження в практику шкільної освіти є недостатність методичного забезпечення та неготовність частини освітян усвідомити важливість проблеми й переорієнтувати навчальний процес відповідно до нової парадигми освіти, неперервності її етапів.

З метою з'ясування чи готові вчителі до реалізації компетентісно орієнтованого навчання було проведено дослідження, що полягало в опитуванні, анкетуванні, аналізі педагогічної діяльності.

Результати дослідження показали, що усвідомленням недостатності досягнутих результатів і бажанням їх поліпшити керуються в своїй інноваційній діяльності – 20% педагогів; високим рівнем професійних досягнень, сильною потребою в досягненні високих результатів – 20%; потребою в контактах з цікавими, творчими людьми – 53, 3%; бажанням створити нову, ефективну школу для дітей – 20%; потребою в новизні,

оновленні, зміні обстановки, подоланні рутини – 26,6%; потребою в лідерстві – 6,6%; потребою в пошуку, дослідженні, кращому розумінні закономірностей – 20%; потреба в самовираженні, самовдосконаленні – 20%; відчуттям власної готовності брати участь в інноваційних процесах, упевненістю в собі – 20%; бажанням перевірити на практиці отримані знання при нововведеннях – 6,6%; потреба в ризику – 0%; матеріальними причинами: підвищенням заробітної плати, можливістю пройти атестацію і т.д. – 46,6%; прагненням бути поміченим і гідно оціненим – 40%.

Проведене дослідження дозволило виявити у педагогів наступні антиінноваційні бар'єри: слабка інформованість в колективі про можливі інновації – у 6,6% педагогів; переконання, що ефективно навчати можна і по-старому – у 20%; погане здоров'я, інші особисті причини – у 33,3%; велика навчальне навантаження – у 40%; невеликий досвід роботи – у 20%; відсутність матеріальних стимулів – у 40%; почуття страху перед негативними результатами – у 20%; розбіжності, конфлікти в колективі – у 6,6%.

Результати дослідження показали, що більшість педагогів сприймають нововведення помірно – 40%, тобто не прагнуть бути серед перших, але й не хочуть бути серед останніх. Тоді як 26,6% педагогів відносять себе до тих, що володіють високим рівнем новаторства.

Однією з основних причин подібної ситуації є відсутність в школах інноваційного середовища – певної морально-психологічної обстановки, підкріпленої комплексом заходів організаційного, методичного, психологічного характеру, що забезпечують введення інновацій в освітній процес загальноосвітнього закладу освіти.

Перехід до нової української школи передбачає запровадження наступних інновацій:

1) новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;

2) умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно;

3) наскрізний процес виховання, який формує цінності;

4) децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію;

5) педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;

6) орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;

7) нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;

8) справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти;

9) сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [1, с. 11].

Відсутність такого інноваційного середовища проявляється в методичній невідповідності вчителів, в їх слабкій інформованості про сутність педагогічних нововведень, в їх недостатній готовності до інновацій, відсутності відповідної мотивації.

Наявність сприятливого інноваційного середовища в педагогічному колективі знижує коефіцієнт «опору» вчителів нововведенням, допомагає подолати стереотипи професійної діяльності.

Щоб змінити ситуацію, що склалася навколо проблеми готовності вчителя до реалізації інноваційної діяльності, взагалі, і, зокрема, компетентісно орієнтованого навчання в умовах розбудови нової української школи, застосуємо мотивацію як спонукання до діяльності. Адже успіх у будь-якій діяльності залежить не тільки від

здібностей і знань, а й від мотивації (прагнення працювати і досягати високих результатів). Чим вище рівень мотивації та активності, тим більше факторів (мотивів) спонукають особистість до діяльності, тим більше зусиль вона схильна докладати. Високомотивовані індивіди більше працюють і, як правило, досягають кращих результатів в діяльності.

Мотивацію часто ототожнюють з готовністю людини до певної діяльності. Однак Є. Клімов вважає готовність психологічного стану, тісно пов'язаним з мотивацією діяльності. Він зазначає, що успішно виконувати свої професійні обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, особисті якості, зберігати самоконтроль і перебудовувати діяльність при появі непередбачених перешкод допомагає стан психологічної готовності до діяльності – психічний стан, що характеризується мобілізацією ресурсів суб'єкта праці на оперативне або довгострокове виконання конкретної діяльності або трудового завдання»[2, с. 64].

Процес формування стану психологічної готовності до діяльності являє собою послідовність взаємопов'язаних процедур і дій [2, с. 73-74]:

- усвідомлення цілей виконання завдань, вирішення яких призведе до задоволення потреб або виконання поставленого завдання;
- осмислення і оцінка умов, в яких відбуватимуться майбутні події, актуалізація досвіду, пов'язаного з вирішенням завдань і виконанням вимог подібного роду;
- визначення на основі досвіду і оцінки майбутніх умов діяльності найбільш раціональних і можливих способів вирішення завдань або виконання вимог;
- прогнозування прояву своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів, оцінка відповідності своїх можливостей, рівня домагань і необхідності досягнення певного результату;
- мобілізація сил відповідно до умов і завдань, самонавіювання віри в успішне досягнення мети.

Факторами-мотиваторами для педагогів найчастіше є: наявність можливостей для творчого зростання, хороші взаємини в колективі, оптимальна побудова системи управління освітньою організацією, а також фактори, пов'язані з реалізацією потреб у гарантії. Значимі для педагогів: премії, атестація на більш високу кваліфікаційну категорію, винагороди, пов'язані з удосконаленням організації праці в загальноосвітньому закладі, його збагаченням, підвищенням кваліфікації педагогічних кадрів. Поряд з цими факторами треба також назвати створення відповідного науково-методичного забезпечення підготовки вчителя до реалізації інноваційної діяльності в умовах розбудови нової української школи і, зокрема, компетентісно орієнтованого навчання.

Застосування науково-методичного забезпечення підготовки вчителя у процесі самоосвіти і підвищення кваліфікації педагогічних працівників сприяє подоланню антиінноваційних бар'єрів, про які йшла мова вище.

Під науково-методичним забезпеченням розуміємо сукупність форм і методів, що сприяють підвищенню рівня фахової підготовки вчителя для нової української школи. Цей вид забезпечення включає вправи для самопідготовки, тренінги, творчі індивідуальні і групові завдання, практикуми, семінари та ін.

Запроваджуючи методи науково-методичного забезпечення створюються реальні умови для того, щоб учителі могли максимально представити свій власний досвід, свою позицію, аргументувати ті і чи інші рішення, зіставити їх з іншими точками зору. Використання запропонованих для вирішення тих чи інших педагогічних ситуацій, вправ створює атмосферу взаємної поваги, особистої психологічної безпеки при високій

внутрішній відповідальності і на тлі групової підтримки дозволяє максимально використовувати свої ресурси, одночасно залучаючи інтелектуальні ресурси інших членів групи в свій освітній досвід.

Отже, використання різних методів, що становлять науково-методичне забезпечення підготовки вчителя дасть можливість

- керівнику:

1) пізнати індивідуальні особливості членів педагогічного колективу, щоб обґрунтовано визначити, яку віддачу можна очікувати від співробітників при тих умовах, які створені в закладі освіти, а також зрозуміти, за рахунок чого в найбільшій мірі створюється несприятливе середовище, яке потребує змін;

2) отримати орієнтири у виборі методів створення позитивної мотивації, які будуть найбільш ефективними при формуванні готовності членів педагогічного колективу до інноваційної діяльності взагалі, а компетентісно орієнтованого навчання, зокрема;

3) виявити найбільш схильних і найбільш готових до інноваційної діяльності співробітників; спираючись на цю основу, управлінець зможе формувати відповідну організаційну (інноваційну) культуру і поступово залучати інших педагогів, підбираючи для кожного з них свій особливий мотиваційний вплив;

- учителю – дасть можливість самому усвідомити себе. На основі самопізнання себе, визначення своїх сильних і слабких сторін, у вчителя з'являється бажання, яке спонукає його займатися самовдосконаленням. Ухвалення рішення про самовдосконалення відбувається, як правило, при глибокому внутрішньому переживанні учителем своїх позитивних і негативних сторін особистості. Це саме той етап, коли створюється своєрідна модель роботи над собою.

Використання науково-методичного забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання сприяє підвищенню рівня готовності педагогів до здійснення інноваційної діяльності, що значно покращить ситуацію, що склалася на сучасному етапі розбудови нової української школи.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

2. Климов Е. А. Психология профессионала. – М.: Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МО-ДЭК», 1996 — 400 с.

Косенко Данило Юрійович,

доцент кафедри дизайну інтер'єру і меблів

Київського національного університету технологій та дизайну, Київ, Україна

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ШКОЛИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключові слова: загальна середня освіта, школа, освітнє середовище, освітній простір, якість освіти

Keywords: secondary education, school, learning environment, learning space, quality of education

Тема освітнього середовища та освітнього простору активно досліджується у світі протягом принаймні останніх 30 років. Єдиного підходу до цього питання у світі немає (можливо, в цьому і немає потреби), хоча можна виявити певне загальне розуміння того,